

Delovni paket (DP) 5: Cepljenje proti covid-19

Strokovno mnenje glede cepljenja proti covid-19 v drugi polovici leta 2022

Datum prejema vprašanja:	12.7.2022
Zastavljavec vprašanja:	Posvetovalna skupina
Vprašanje prejeto po:	elektronski pošti
Rok za pripravo odgovora:	20.7.2022
Datum odgovora:	20.7.2022
Prejemniki odgovora:	Posvetovalna skupina

Vprašanje

Kakšno je strokovno mnenje DP5 glede načrta cepljenja proti covid-19 v drugi polovici leta 2022?

Strokovno mnenje

Pojav različice omikron konec leta 2021 je izrazito spremenil razvoj pandemije covid-19. Že prve genske analize so pokazale nad 50 mutacij, ki so omikronu omogočile večjo kužnost in učinkovit »imunski pobeg« pred protitelesi, nastalimi po cepivih ali preteklih okužbah.

Povečana kužnost virusa: Pri omikronu je potrebnih manj virusnih delcev za naselitev sluznice (okužbo). Zato so za okužbo dovolj že najmanjši aerosolni delci, ki med dihanjem kužnega človeka pridejo v zrak in tam dolgo lebdijo ali se pasivno z gibanjem zraka prenašajo v zelo oddaljene dele istega prostora. Za zamejitev širjenja omikrona je potrebna bolj temeljita izvedba zadrževanja virusa (maske v zaprtih prostorih, za samozaščito ranljivih maske ffp2 in ffp3, ustrezna ventilacija prostorov).

Zmanjšana akutna patogenost virusa: Z omikronom se je glede na prejšnje različice pojavil razkorak med velikim širjenjem okužbe, in hkratnim izostankom sorazmernega števila hospitalizacij in intenzivnih zdravljanj. Analize velikih skupin okuženih z omikronom kažejo, da je v primerjavi s patogenostjo različice delta, pri okužbi z omikronom polovična možnost za hospitalizacijo, tretinjska možnost za intenzivno zdravljenje in petinska možnost za smrt. Glede na izkušnje pri različici delta, so možnosti za težjo obliko bolezni ali smrt pri omikronu relativno večje pri starejši populaciji. Pri ljudeh do petdesetega leta je smrtnost različice omikron za veliko večino ljudi, ki so bili že v stiku z virusom (cepljeni ali prebolevalniki) primerljiva s smrtnostjo gripe, po šestdesetem letu pa se ta faktor z naraščajočo starostjo povečuje do petkrat.

Kronične posledice okužbe z omikronom: Kljub zmanjšani akutni patogenosti omikrona v primerjavi s prejšnjimi različicami, pa prve obsežnejše študije pojavov kroničnih posledic okužbe (več kot mesec od začetka bolezni - dolgi covid-19) kažejo, da okužba z omikronom povzroča podoben delež kroničnih posledic (4%) kot okužba z drugimi različicami virusa.

Zmanjšana imunogenost virusa in imunski pobeg: Imunski odziv, ki ga po okužbi vzbudi omikron proti lastni (pod)različici, je zaradi virusnih mutacij manj učinkovit in kratkotrajnejši, kot je bila imunost po okužbi s prejšnjimi različicami. Človek, ki se je okužil z različico delta, je bil pred okužbo varen še pol leta do eno leto. Pri omikronu je tovrstna zaščita zmanjša v povprečju na 2-3 mesece. Podobno dolga je tudi zaščita pred okužbo z omikronom po cepljenju s pozitivnim odmerkom.

Poseben problem omikrona je stalen razvoj novih podrazličic (BA.1, BA.1.1, BA.2, BA.3, BA.4, BA.5, BA.2.75). Vsaka nova podrazličica je imunološko toliko spremenjena, da se lahko virus uspešno naseli na sluznici tudi v primeru nedavne okužbe (2-3 mesece ali več) s prejšnjo podrazličico omikrona. Zato so se epidemijski valovi pri omikronu pojavljajo bolj pogosto kot so se pri prejšnjih različicah.

Vpliv poletne okužbe z omikronom na zaščito pred ponovno okužbo in zbolevanjem v jesensko-zimski sezoni 2022:

Poletna okužba prinaša že znana tveganja bolezni (pri ranljivih hudo obliko akutne bolezni, pri celotni populaciji možnost nastanka kroničnih posledic bolezni). Poletna okužba z omikronom ne bo učinkovita zaščita pred ponovno jesensko-zimsko okužbo zaradi kratkotrajne imunosti po okužbi z omikronom in zaradi drugih podrazličic, ki bodo, pričakovano, prevladovale v jesensko-zimskem obdobju. Pač pa bo poletna okužba pri cepljenih ali prebolevalnikih, pričakovano povečala zaščito pred težjim potekom bolezni v jesensko-zimskem obdobju. Pri starejših in imunološko ranljivih bo ta zaščita manj zanesljiva.

Vpliv poletnega cepljenja: Zaradi poletnega vala okužb (zlasti različica BA.5) je zaradi zaščite pred težjim zbolevanjem (hospitalizacijo) priporočeno takojšnje cepljenje s pozitivnim odmerkom vseh starejših nad 60 let. Posebej pa je priporočeno cepljenje s pozitivnim odmerkom oseb s povečanim tveganjem za težji potek covid-19 (ranljivi kronični bolniki, oskrbovanci SVZ (socialno varstveni zavodi, vključno z DSO) in vsi stari 80 let in več). Velik preventivni pomen pred množičnimi hospitalizacijami bo imelo organizirano pozitivno cepljenje v bivalnih skupnostih z ranljivo populacijo. Posebej pomembno je tudi cepljenje vseh nad 60 let, ki se še niso cepili, niti še niso preboleli covid-19. Pri teh se teža okužbe z omikronom bistveno ne razlikuje od teže okužbe s prejšnjimi različicami.

Glede na študije akutne bolezni zaradi okužbe z različico omikron (število okužb in hospitalizacij) pri osebah do 60 let med poletjem 2022 ni razloga za drugi pozitivni odmerek cepiva. Priporočena pa so prejšnja cepljenja (osnovno ali prvo pozitivno), v kolikor jih še niso opravili. Med osebami nad 60 let imamo v Sloveniji trenutno 81% polno cepljenih, in 60% cepljenih z enim pozitivnim odmerkom. Med osebami nad 70 let imamo trenutno 84% polno cepljenih, in 64% cepljenih z enim pozitivnim odmerkom. Ti podatki kažejo na veliko nujno cepljenja starejših s prvim pozitivnim odmerkom.

Glede na možnost nastanka dolgotrajnih posledic covid-19 (dolgi covid), ki se pojavljajo v vseh starostnih skupinah, bo omogočeno drugo pozitivno cepljenje tudi vsem osebam starejših od 18 let, ki tako želijo – za pristop k cepljenju ne potrebujejo zdravstvenih dokazil.

Jesensko-zimsko cepljenje: V jesensko-zimskem obdobju se bo, glede na pretekle izkušnje, epidemija covid-19 intenzivirala, verjetno se bodo pojavile nove podrazličice omikrona. Proizvajalci cepiv bodo predvidoma od septembra dalje v cepiva vključevali tudi različico omikron. Za Slovenijo je zagotovljeno, da bomo sproti dobivali posodobljena cepiva. Cepljenje s poživitvenim odmerkom bomo zaradi zaščite pred težjim zbolevanjem (hospitalizacijo) predvidoma priporočili vsem starejšim nad 60 let, posebej pa osebam s povečanim tveganjem za težji potek covid-19 (ranljivi kronični bolniki, oskrbovanci DSO in vsi stari 80 let in več). Cepljenje bo mogoče po preteku 3 mesecev od zadnjega cepljenja. Priporočali bomo tudi hkratno cepljenje proti covid-19 in proti gripi.

Poletno ali jesensko cepljenje?: Osebam s povečanim tveganjem za razvoj težje bolezni svetujemo takojšnje poletno poživitveno cepljenje, nato se bodo v jesensko-zimskem obdobju predvidoma zaščitili pred težjim potekom bolezni s ponovnim poživitvenim cepljenjem s cepivi, ki bodo vsebovala tudi različico omikron. Za zaščito pred težjim potekom bolezni je najbolj pomemben čas, ki preteče od cepljenja, manj pomembna je sestava cepiva. Tudi poživitveno cepljenje z originalno, Wuhansko različico vzbudi dovolj spominskega imunskega odziva, da prepreči težji potek okužbe z omikronom pri imunsko krhkih osebah.

»Nova« ali »stara« cepiva: Predvidoma bodo cepiva proti covid-19 od septembra dalje vsebovala tudi različico omikron. Enako kot po celotni EU bomo ta cepiva takrat uporabljali tudi v Sloveniji. Vsi, ki se bodo odločili za cepljenje poleti 2022, se bodo lahko po preteku 3 mesecev cepili tudi v jesensko-zimskem obdobju. Glede na preliminarne podatke bodo cepiva z različico omikron boljše ščitila pred okužbo z omikronom. Za zaščito pred težjim potekom bolezni pa dobro ščitijo vsa poživitvena cepiva, padanje zaščite je odvisno predvsem od časa, ki je minil od zadnjega cepljenja.

Zato osebam s povečanim tveganjem za razvoj težje bolezni svetujemo takojšnje poletno poživitveno cepljenje. Nato se bodo v jesensko-zimskem obdobju predvidoma zaščitili pred težjim potekom bolezni s ponovnim poživitvenim cepljenjem s cepivi, ki bodo vsebovala tudi različico omikron.

Kje in kdaj se lahko cepijo vsi, ki želijo: Cepljenje je brezplačno in zagotovljeno vsem, ki imajo stalno ali začasno prebivališče v Republiki Sloveniji, ne glede na to, ali so zavarovani. V Sloveniji se lahko cepijo tudi osebe, zaposlene v Sloveniji. Sredstva za nakup cepiva in stroške za izvedbo cepljenja so zagotovljena v proračunu Republike Slovenije. Cepilni centri po državi delujejo po določenih urnikih izvajalcev cepljenja. V večini so cepilni centri v zdravstvenih domovih. O delovanju posameznega cepilnega centra, urnikih cepljenja in razpoložljivih cepivih lahko izveste na spletni strani centra. Vse spletne strani cepilnih centrov so zbrane na spletni strani NIJZ o cepljenju proti covid-19: <https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/cepljenje-proti-covid-19/>

Reference:

1. European Centre for Disease Prevention and Control. Updated joint statement from ECDC and EMA on additional booster doses of COVID-19 vaccines. Stockholm: ECDC; 2022 [Updated joint statement from ECDC and EMA on additional booster doses of COVID-19 vaccines \(europa.eu\)](https://www.ecdc.europa.eu/en/updates/news/20220622-ecdc-ema-statement-booster-doses-covid-19)
2. UK Office for National Statistics. Coronavirus (COVID-19) Infection Survey, characteristics of people testing positive for COVID-19, UK: 22 June 2022 Characteristics of people testing positive for COVID-

19 from the Coronavirus (COVID-19) Infection Survey. [Coronavirus \(COVID-19\) Infection Survey, characteristics of people testing positive for COVID-19, UK - Office for National Statistics](#)

3. Heba N. Altarawneh et. al. Protection against the Omicron Variant from Previous SARS-CoV-2 Infection. N Engl J Med 2022; 386:1288-1290
https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMc2200133?utm_content=bufferc9e2c&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer
4. Heba N. Altarawneh et. al. Effects of Previous Infection and Vaccination on Symptomatic Omicron Infections N Engl J Med 2022; 387:21-34
<https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2203965#:~:text=The%20effectiveness%20of%20vaccination%20with%20two%20doses%20of%20BNT162b2%20and,CI%2C%2048.1%20to%2055.9>
5. Hai Qi, Bo Liu, Xinquan Wang & Linqi Zhang The humoral response and antibodies against SARS-CoV-2 infection. Nature Immunology volume 23, pages1008–1020 (2022)
<https://www.nature.com/articles/s41590-022-01248-5>
6. C. J. Reynolds et al., Immune boosting by B.1.1.529 (Omicron) depends on previous SARS-CoV-2 exposure. Science 10.1126/science.abq1841 (2022).
<https://www.science.org/doi/10.1126/science.abq1841>

Sprejem strokovnega mnenja

Strokovno mnenje je bilo obravnavano korespondenčno na sestanku DP5: Cepljenje proti covid-19 dne 18.7.2022.

Do predloga se je opredelilo 17 članov DP.

Rezultati glasovanja: ZA: 17 PROTI: 0 VZDRŽAN: 0

Obravnava strokovnega mnenja na posvetovalni skupini (Izpolnjuje DP0: koordinacija)

Strokovno mnenje je obravnavala posvetovalna skupina: **DA** NE

Če da:

Strokovno mnenje je bilo na posvetovalni skupini obravnavano dne **18. 07. 2022**.

Posvetovalna skupina se je z mnenjem seznanila.
